

Statistiska meddelanden

Beställningsnummer
Am 66 SM 9101

P 3/7

Deltidsarbete Omfattning och orsaker Part-time work - Scope and reasons

Sammanfattning

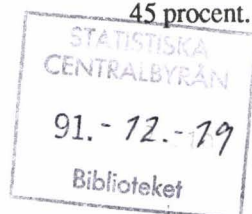
I oktober 1990 arbetade 45 procent av anställda kvinnor och 7 procent av anställda män deltid. Bland kvinnorna är det vanligt med deltidarbete i alla åldersgrupper och allra vanligast i de yngre och äldre åldrarna. Mer än hälften av alla kvinnor i åldersgrupperna 16-19 år och 55-64 år arbetar deltid. I åldersgruppen 16-19 år är det även vanligt att männen arbetar deltid.

Andelen deltidsanställda är störst inom den del av arbetsmarknaden som domineras av kvinnor. Inom offentlig förvaltning och andra tjänster är t ex andelen kvinnor 72 procent. Nära hälften av alla anställda inom denna näringsgren arbetar deltid.

Kvinnor arbetar deltid för att de själva vill ta hand om barnen och män arbetar deltid p g a studier eller hälso- och åldersskäl. Detta innebär att det bland männen är nästan bara de yngre och äldre som arbetar deltid, medan kvinnors deltidarbete är mera spritt i samtliga åldersgrupper.

En arbetstid på 1-34 timmar i veckan klassificerades fram till 1986 som deltid och 35 timmar och därutöver som heltid. Antalet deltidsarbetande ökade under 1970-talet och fram till 1983. Ökningen var kraftigast bland kvinnorna men även antalet deltidsarbetande män ökade. Efter 1983 har antalet deltidsanställda minskat.

Efter 1986 då omläggningen av AKU genomfördes och en ny deltidvariabel infördes har det inte skett några större förändringar i utvecklingen. I oktober 1987 arbetade 47 procent av de anställda kvinnorna deltid och i oktober 1990 45 procent. Männen deltidarbete har varit oförändrat.

STATISTISKA **SCB** CENTRALBYRÅN

Producent Statistiska centralbyrån, Avdelningen för utbildnings och arbetsmarknadsstatistik
Förfrågningar Solveig Thudin, tfn 08 - 783 48 32

Serie Am - Arbetsmarknad
ISSN 0082-0237

Från trycket 17 december 1991. SCB-Tryck, Örebro. Miljövänligt papper

©1991 Statistiska centralbyrån, 115 81 Stockholm. Ansvarig utgivare Jan Högrelius. Statistiska meddelanden (SM) kan köpas från SCB Förlag, 701 89 Örebro, telefon 019-17 68 00 eller telefax 019-17 69 32

©1991 Statistics Sweden. Statistical Reports can be obtained from SCB Publishing Unit, S-701 89 Örebro, Sweden

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

Innehåll

Sammanfattning	1
Deltidsarbetets utveckling 1970-90	3

Deltidsarbetets omfattning

Hel- och deltidsanställda i oktober 1990	3
Hel- och deltidsanställda inom olika åldersgrupper	3
Fast eller tidsbegränsad anställning	3
Deltidsarbete inom olika näringsgrenar och yrken	3
Deltidsarbete inom statlig, kommunal och enskild tjänst	4
Mammors och pappors deltidarbete	4
Vanligen och faktiskt arbetad tid per vecka	4

Deltidsarbetets orsaker

Orsak till deltidarbete för män och kvinnor	4
Orsak till deltidarbete i olika åldersgrupper	4
Orsak till deltidarbete för anställda i statlig, kommunal och enskild tjänst	4

Skattereformen och arbetstider

4

En jämförelse med deltidundersökningen 1987

Deltidsarbete 1987 och 1990	5
Deltidsanställda män och kvinnor i olika åldersgrupper 1987 och 1990	5
Deltidsarbete bland fast och tidsbegränsat anställda 1987 och 1990	5
Deltidsanställda män och kvinnor inom olika näringsgrenar 1987 och 1990	5
Deltidsanställda inom olika yrken 1987 och 1990	6
Deltidsarbete efter anställningens art 1987 och 1990	6
Deltidsarbetets orsaker 1987 och 1990	6

Beskrivning av deltidundersökningen

Tilläggsfrågor om deltid till arbetskraftsundersökningarna	7
Undersökningsresultatens tillförlitlighet	7
Definition av deltid före och efter 1987	7

Tabellbilaga

Tabell 1	Anställda efter kön och ålder fördelade på hel resp deltid	8
Tabell 2	Hel- och deltidarbete bland fast och tidsbegränsat anställda efter kön	8
Tabell 3	Antal anställda totalt samt antal och andel deltidanställda inom olika näringsgrenar	9
Tabell 4	Antal anställda män och kvinnor totalt samt antal och andel deltidanställda inom olika yrken	10
Tabell 5	Deltidsarbete efter anställningens art	11
Tabell 6	Antal anställda samt andelen deltidanställda efter facktillhörighet	11
Tabell 7	Antal anställda samt andelen deltidanställda män och kvinnor med barn i olika åldrar	11
Tabell 8	Vanligen arbetad tid (överenskommen arbetstid) per vecka för anställda totalt samt deltidanställda	12
Tabell 9	Faktiskt arbetad tid per vecka för anställda totalt samt deltidanställda	12
Tabell 10	Orsak till deltidarbete	13
Tabell 11	Orsak till deltidarbete, andel i olika åldrar	13
Tabell 12	Orsak till deltidarbete för anställda i statlig kommunal och enskild tjänst	14
Tabell 13	Orsak till deltidarbete för anställda inom olika fackliga organisationer	14
Tabell 14	Hel och deltidanställda i olika åldersgrupper 1987 och 1990	15
Tabell 15	Orsak till deltidarbete i olika åldersgrupper 1987 och 1990	16

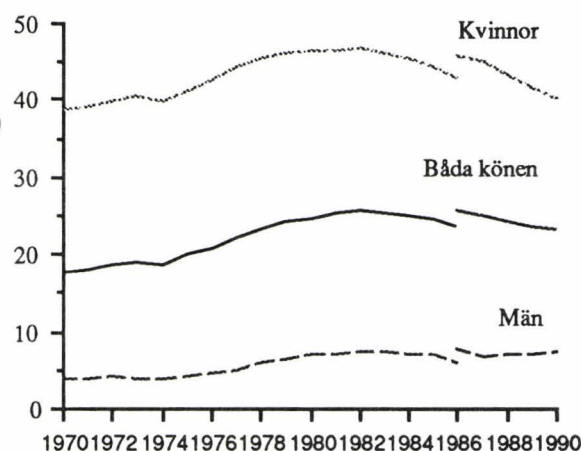
Deltidsarbetets utveckling 1970-1990

Fram till 1986 definierades i AKU deltidsysselsatta med utgångspunkt från den överenskomna arbetstiden per vecka. (vanligen arbetad tid) Fr o m 1987 är det intervjupersonen själv som svarar på om han/hon arbetar hel- eller deltid.

Genom att redovisa den tidigare definitionen av deltidsarbete, dvs personer som vanligen arbetar 1-34 timmar per vecka, kan vi följa utvecklingen från 1970 till 1990.

Andel deltidsysselsatta 1-34 timmar av samtliga sysselsatta 1976-1990¹⁾

Procent

1) T o m 1985 omfattar diagrammet andel deltidsysselsatta i åldern 16-74 år. Fr o m 1986 i åldern 16-64 år

I och med omläggningen av AKU under 1986 är skattningarna inte helt jämförbara före och efter detta år. För att bevara möjligheterna till historiska jämförelser redovisas skattningar dels enligt gamla och dels enligt nya AKU för år 1986.

Från mitten av 70-talet och fram till början av 1980-talet ökade antalet deltidsysselsatta. Det var framförallt bland kvinnorna som ökningen skedde. Efter 1987 har antalet deltidsanställda kvinnor minskat medan männen har legat på ungefär samma nivå sedan 1986.

Deltidsarbetets omfattning Hel-och deltidsanställda i oktober 1990

I oktober 1990 var antalet anställda 4 092 000. Av dessa arbetade drygt en fjärdedel deltid. Det är betydligt fler kvinnor än män som arbetar deltid. Nära hälften av de anställda kvinnorna arbetar deltid medan endast 7 procent av männen har ett deltidsarbete

Anställda fördelade på hel -resp deltid i tusental

	Heltid		Deltid		Totalt
	Antal	%	Antal	%	
	1000-tal		1000-tal		1000-tal
Båda könen	3025	74	1067	26	4092
Män	1892	93	150	7	2042
Kvinnor	1134	55	916	45	2050

Hel- och deltidsanställda inom olika åldersgrupper

Deltidsarbete är vanligt bland ungdomar i åldern 16-19 år. Det gäller både pojkar och flickor. Flickorna i den åldersgruppen arbetar deltid i större utsträckning än vad pojkarna gör. Mer än hälften av flickorna jämfört med en tredjedel av pojkarna arbetar deltid. Att en så stor andel i åldersgruppen 16-19 år arbetar deltid beror på att det är vanligt med ett arbete vid sidan om studierna.

Även de äldre på arbetsmarknaden har ofta ett deltidsarbete, framförallt äldre kvinnor. Kvinnor i åldern 55-64 år arbetar deltid i lika stor utsträckning som de unga flickorna, 54 procent, medan 16 procent av männen i denna åldersgrupp har ett deltidsarbete.

Deltidsarbete är vanligt bland kvinnor i alla åldersgrupper. Bland männen däremot är det endast de yngre och de äldre som arbetar deltid i nämnvärd omfattning. I åldrarna 20-54 år är det bara 5 procent av männen som har en deltidsanställning.

Fast eller tidsbegränsad anställning

Av de 4 092 000 anställda har 3 709 000, dvs 91 procent, en fast anställning. De övriga, dvs 383 000, har en tidsbegränsad anställning.

Ungefär en fjärdedel, 24 procent, av de fast anställda arbetar deltid och 44 procent av de som har en tidsbegränsad anställning. Av kvinnorna med en tidsbegränsad anställning arbetar mer än hälften deltid.

Deltidsarbete inom olika näringsgrenar och yrken

Andelen deltidsanställda är störst inom de näringsgrenar och yrken som domineras av kvinnor. Vanligast är deltidsarbete inom offentlig förvaltning (inkl offentliga tjänster). 72 procent av de anställda inom offentlig förvaltning är kvinnor. 38 procent av alla anställda inom denna näringsgren arbetar deltid.

Inom hälso-, sjukvårdsarbete mm, är 87 procent av de anställda kvinnor. Nära hälften av de anställda arbetar deltid. Serviceyrken mm är ett annat område som domineras av kvinnor. Även här arbetar 45 procent av de anställda deltid.

Omkring en fjärdedel av alla anställda finns inom yrkesgruppen gruv-, stenbrytning, tillverkningsarbete, maskinskötsel mm. Över 80 procent av dessa anställda är män. Det är inom de här yrkesgrupperna som den lägsta andelen deltidsarbetande finns. Endast 9 procent av de anställda arbetar deltid.

Deltidsarbete inom statlig, kommunal och enskild tjänst

Av de 4 092 000 anställda är 9 procent statligt och 31 procent kommunalt anställda medan de övriga, 59 procent, har sin anställning inom den enskilda sektorn. Tre fjärdedelar av alla anställda män arbetar inom den enskilda sektorn medan nära hälften av kvinnorna arbetar inom den kommunala sektorn.

Det är inom den kommunala sektorn som den största andelen deltidsanställda arbetar. Hälften av alla kvinnor inom denna sektor arbetar deltid och 13 procent av de kommunalt anställda männen. Bland kvinnorna i enskild tjänst arbetar 41 procent deltid. Lägsta andelen deltidsanställda finns inom den statliga sektorn, där 30 procent av kvinnorna och 6 procent av männen arbetar deltid.

Mammors och pappors deltidsarbete

Det finns 886 000 anställda män och kvinnor med barn under 7 år. Av dessa arbetar ungefär en tredjedel deltid.

Av kvinnorna som har barn under 7 år är det 59 procent som arbetar deltid medan endast 4 procent av dessa pappor arbetar deltid.

Bland föräldrar med barn enbart i åldrarna 7 - 16 år arbetar 3 procent av papporna och 53 procent av mammorna deltid.

Vanligen och faktiskt arbetad tid per vecka

I AKU redovisas antal arbetstimmar per vecka dels som den överenskomna arbetstiden (vanligen arbetad tid) och dels som den tid man faktiskt arbetade en viss vecka.

45 procent av de som har en deltidsanställning har en överenskommen arbetstid på 20-29 timmar i veckan, och 33 procent en arbetstid på 30-34 timmar. 16 procent arbetar 1-19 timmar och övriga 6 procent av de deltidsanställda arbetar mer än 35 timmar i veckan.

Den faktiska arbetstiden skiljer sig från den överenskomna genom att man antingen arbetar mer eller mindre än den överenskomna arbetstiden eller är frånvarande från arbetet.

30 procent av de deltidsanställda hade en faktisk arbetstid på 20-29 timmar i veckan medan 23 procent arbetade 30-34 timmar. 11 procent av de deltidsanställda arbetade i praktiken mer än 35 timmar i veckan.

17 procent av deltidsanställda vill öka sin arbetstid. Det gäller både män och kvinnor med en deltidsanställning.

Deltidsarbetets orsaker

Orsak till deltidsarbete för män och kvinnor

Orsaken till deltidsarbete skiljer sig mellan män och kvinnor. Medan kvinnorna arbetar deltid för att de själva vill ta hand om barnen så arbetar männen deltid p g a studier eller av hälso- och åldersskäl. En tredjedel av kvinnorna och 5 procent av männen som arbetar deltid gör det för att de själva vill ta hand om barnen. 30 procent av männen och 6 procent av kvinnorna arbetar deltid p g a studier.

En vanlig orsak till deltidsarbete är att detta ger mer fritid än heltidsarbete. 15 procent av de deltidsanställda har uppgivit detta skäl. Hushållsarbete är skälet till att 9 procent av kvinnorna arbetar deltid. Däremot är det inte några män som arbetar deltid p g a hushållsarbete.

Orsak till deltidsarbete i olika åldersgrupper

Det vanligaste skälet till deltidsarbete bland ungdomar i åldern 16-24 år är studier och arbetsmarknadsskäl. Detta beror på att många ungdomar arbetar samtidigt som de studerar. Dessutom har de ännu inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden. Det är framförallt i åldersgruppen 16-19 år som man anger studier som orsak till deltidsarbete. 70 procent av dessa ungdomar arbetar deltid p g a studier.

Bland 25-44-åringarna är det vanligaste skälet till deltidsarbete att man själv vill ta hand om barnen medan 45-54-åringarna arbetar deltid för att de vill ha mera fritid, en fjärdedel av de deltidsanställda i den åldersgruppen har angivit detta skäl. Detta är också ett vanligt skäl bland de äldre dvs i åldersgruppen 55-64 år. Annars är hälso- och åldersskäl de vanligaste skälen till deltidsarbete i denna åldersgrupp.

Orsak till deltidsarbete för anställda i statlig, kommunal, enskild tjänst

Mer än hälften av de som arbetar deltid arbetar inom den offentliga sektorn dvs har en statlig eller kommunal tjänst. Oavsett inom vilken sektor man arbetar är det vanligaste skälet till att man arbetar deltid att man själv vill ta hand om barnen. Denna orsak är dock vanligare bland kommunalt anställda än bland statligt och enskilt anställda, vilket kan förklaras av att andelen kvinnor är betydligt större i kommunal tjänst än i statlig och enskild.

Deltidsarbete p g a arbetsmarknadsskäl är vanligare bland statligt och kommunalt anställda än det är bland enskilt anställda.

Studier som skäl till deltidsarbete är vanligast bland enskilt anställda.

Skattereformen och arbetstider

Under 1990 och 1991 genomfördes en omfattande skattereform i Sverige som innebar att inkomstskatten sänktes.

I deltidsundersökningen 1990 ställdes frågor till alla deltidsanställda om de hade förändrat, eller hade för avsikt att förändra, sin arbetstid med anledning av skattereformen. Resultatet visar att knappast någon hade förändrat arbetstiden p g a skattereformen.

78 procent av de deltidsarbetande planerade inte att förändra sin arbetstid inom de närmaste två åren, medan 3 procent svarade att de hade för avsikt att öka sin arbetstid p g a skattereformen. Mindre än en halv procent tänkte minska sin arbetstid och 18 procent visste inte. Knappt hälften av dem som svarade att de inom de närmaste två åren skulle ändra sin arbetstid var säkra på att de skulle göra det, medan drygt hälften var mera tveksamma.

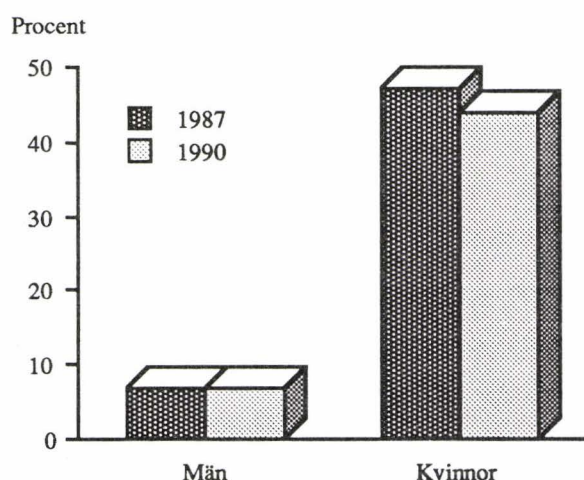
En jämförelse med deltidsundersökningen 1987

Deltidsarbete 1987 och 1990

Vid revideringen av AKU i januari 1987 tillkom den nya deltidsvariabeln där intervjupersonen själv svarar på om han/hon arbetar hel- eller deltid. Samtidigt togs frågan om orsaker till deltidsarbete bort från den löpande månadsundersökningen för att i stället återkomma intermittent. I oktober 1987 och 1990 ställdes frågan om orsaken till att man arbetade deltid.

Nedan visas en sammanfattande jämförelse mellan resultaten 1987 och 1990.

Andelen deltidsarbetande män och kvinnor i oktober 1987 och 1990

I oktober 1987 arbetade 47 procent av de anställda kvinnorna deltid. Andelen deltidsarbetande kvinnor har därefter minskat något och i oktober 1990 arbetade 45 procent av de anställda kvinnorna deltid. Andelen deltidsarbetande män är oförändrat 7 procent.

Deltidsanställda män och kvinnor i olika åldersgrupper 1987 och 1990

Deltidsansarbete inom olika åldersgrupper 1987 och 1990

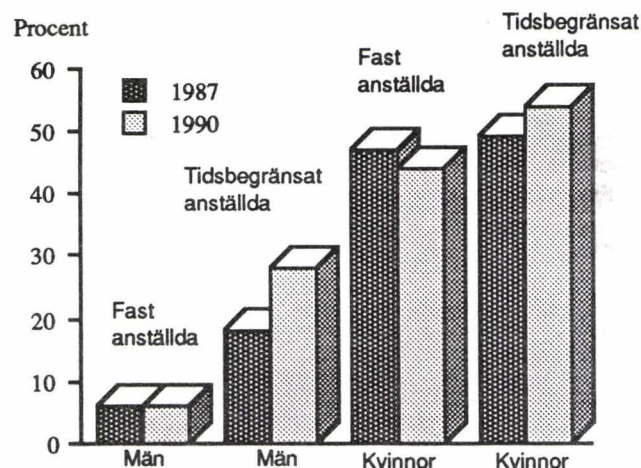
	Deltidsanställda					
	Båda könen	Män	Kvinnor			
	1987	1990	1987	1990	1987	1990
	%	%	%	%	%	%
16-19 år	42	44	24	35	59	54
20-24 år	18	15	7	7	30	24
25-34 år	25	24	5	6	45	42
35-44 år	27	28	4	4	50	50
45-54 år	26	24	3	3	47	44
55-64 år	37	35	16	16	57	54
16-64 år	27	26	7	7	47	45

Minskningen av andelen deltidsarbetande kvinnor har skett i samtliga åldersgrupper utom i gruppen 35-44 åringarna, där hälften av alla anställda kvinnor fortfarande arbetar deltid.

Deltidsarbete bland fast och tidsbegränsat anställda 1987 och 1990

Andelen deltidsanställda har ökat något bland tidsbegränsat anställda om man jämför med 1987. Det gäller både män och kvinnor. 18 procent av männen med en tidsbegränsad anställning arbetade deltid 1987 medan 28 procent av männen med en tidsbegränsad anställning arbetade deltid 1990. Bland kvinnorna med denna anställningsform arbetade 49 procent deltid 1987 mot 54 procent 1990.

Andelen deltidsanställda män och kvinnor med fast resp tidsbegränsad anställning

Bland de fast anställda har däremot andelen deltidsanställda kvinnor minskat något medan andelen män är oförändrad.

Deltidsanställda män och kvinnor i olika näringsgrenar 1987 och 1990

Deltidsansarbete inom olika näringsgrenar 1987 och 1990

	Samtliga		Män		Kvinnor	
	1987	1990	1987	1990	1987	1990
	%	%	%	%	%	%
Jordbruk, skogsbruk mm	15	16	6	6	40	44
Gruv- och tillverkningsindustri	14	13	5	4	35	34
Byggnadsindustri	5	6	3	2	44	42
Handel, restaurang hotell	34	33	7	11	57	53
Samfärdsel, post och tele	18	14	7	7	42	28
Bank, försäkringsverksamhet mm	25	19	7	5	43	33
Offentlig förvaltning o andra tjänster	40	38	13	13	49	48
Totalt	27	26	7	7	47	45

Andelen deltidsarbetande män inom handel, restaurang och hotell har ökat något sedan 1987. I oktober 1987 arbetade 7 procent av männen inom denna näringsgren deltid mot 11 procent 1990. Bland kvinnorna inom samma näringsgren har andelen deltidsarbetande minskat från 57 procent 1987 till 53 procent 1990.

Inom samfärdsel, post och tele har andelen kvinnor som arbetar deltid minskat från 42 procent 1987 till 28 procent 1990. Även inom bank- och försäkringsverksamhet har andelen deltidsarbetande kvinnor minskat.

Deltidsarbete inom olika yrken 1987 och 1990

Andelen deltidsanställda män och kvinnor inom olika yrken oktober 1987 och 1990

	Samtliga		Män		Kvinnor	
	1987	1990	1987	1990	1987	1990
	%	%	%	%	%	%
Tekn, natur- samhälls vetenskapligt, human, konstn, militärt arbete	20	17	7	6	38	33
Hälso och sjukvårdsarbete, socialt arbete mm	48	49	17	21	53	53
Administrativt, kameralt kontorstekniskt arbete	28	25	7	6	38	34
Kommersiellt arbete	36	33	10	8	62	56
Lantbruks-, skogs-, och fiskeriarbete	12	12	8	6	27	33
Transport o kommunika- tionsarbete	22	20	12	11	49	42
Gruv- stenbrytning tillverkningsindustri mm	9	9	4	4	30	30
Servicearbete mm	49	45	12	16	64	60
Totalt	27	26	7	7	47	45

Andelen deltidsarbetande kvinnor har minskat mest inom yrkesgruppen transport och kommunikation. 42 procent av dessa kvinnor arbetar deltid mot 49 procent 1987. Även inom kommersiellt arbete har andelen deltidsarbetande kvinnor minskat. Andelen deltidsarbetande män har ökat inom hälso- och sjukvårdsarbete samt inom servicearbete mm.

Deltidsarbete efter anställningens art 1987 och 1990

Andelen deltidsanställda män och kvinnor efter anställningens art i oktober 1987 och 1990

	Samtliga		Män		Kvinnor	
	1987	1990	1987	1990	1987	1990
	%	%	%	%	%	%
Statligt	20	16	6	6	39	30
Kommunalt	42	42	14	13	50	50
Enskild	21	19	6	6	46	41
Totalt	27	26	7	7	47	45

Andelen deltidsanställda kvinnor i statlig tjänst har minskat från 39 procent 1987 till 30 procent 1990. Även inom den enskilda sektorn har andelen deltidsanställda kvinnor minskat, medan andelen deltidsanställda män har varit oförändrad.

Andelen deltidsanställda män och kvinnor i efter vanligen och faktisk arbetad tid i oktober 1987 och 1990

	Samtliga		Män		Kvinnor	
Vanligen arbetad tid	1987	1990	1987	1990	1987	1990
	%	%	%	%	%	%
1-19 timar	16	16	29	31	14	13
20-29 timmar	50	45	46	45	51	45
30-34 timmar	30	33	18	19	31	36
35 -	4	6	7	5	4	6
Totalt	100	100	100	100	100	100

Andelen deltidsanställda kvinnor med en överenskommen arbetstid på 20-29 timmar i veckan har minskat från 51 procent 1987 till 45 procent 1990, samtidigt som andelen deltidsanställda kvinnor med en överenskommen arbetstid på 30-34 timmar i veckan har ökat från 31 till 36 procent. Männens deltidnivå ligger i stort sett kvar oförändrad.

Deltidsarbetets orsaker 1987 och 1990

	Samtliga		Män		Kvinnor	
	1987	1990	1987	1990	1987	1990
	%	%	%	%	%	%
Arbetsmarknadsskäl	16	14	17	12	16	15
Har bisyssla	4	3	10	8	3	3
Vill själv ta hand om barnen	26	30	5	5	29	34
Saknar barntillsyn	1	1	1	1	1	1
Långa resor till arbetet ¹⁾	-	1	-	1	-	1
Ekonomiska skäl	3	2	2	2	3	2
Vill ha mer fritid	15	15	13	13	15	16
Hushållsarbete	12	8	0	0	14	9
Hälso- och åldersskäl	11	11	26	21	9	10
Studier	7	10	19	30	5	6
Annat skäl	5	4	7	6	5	4
Totalt	100	100	100	100	100	100

¹⁾ 1987 redovisades "långa resor till arbetet" under annat skäl

Orsaken till att man arbetar deltid 1990 är i stort sett densamma som det var 1987. En större andel män i arbetar deltid p g a studier, 30 procent mot 19 procent 1987. I åldersgruppen 16-24 år arbetar 51 procent deltid i p g a studier mot 37 procent 1987.

Beskrivning av del- tidsundersökningen

Tilläggsfrågor om deltid till arbets- kraftsundersökningarna

Arbetskraftsundersökningarna (AKU) är urvalsundersökningar som genomförs av statistiska centralbyrån varje månad. Urvalet består av 18 000 personer per månad. Syftet med AKU är dels att beskriva aktuella sysselsättningsförhållanden och dels att ge information om utvecklingen på arbetsmarknaden.

AKU ger bl a svar på hur många män och kvinnor som förvärvsarbetar, hur många som söker arbete eller inte tillhör arbetskraften. Bransch, yrke och arbetstid är viktiga variabler då det gäller att belysa sysselsättningen, och för de arbetslösa finns bl a uppgift om önskad arbetstid och arbetslöshets-
tidens längd.

Undersökningarna ger också statistik om befolkningen utanför arbetskraften, t ex hur många som är hemarbetande, pensionärer eller studerande.

Arbetskraftsundersökningarna förändrades 1987 för att bättre kunna belysa dagens arbetsmarknad. Omläggningen innebar att undersökningarna utökades med vissa variabler medan några variabler togs bort, vissa definitionsförändringar genomfördes och en ny frågeteknik infördes. En av de nya variablerna som infördes var **heltid-deltidsarbete**, dvs de anställda tillfrågas om de arbetar heltid eller deltid i sin huvudsyssla. Frågor om orsak till att man arbetar deltid utgick ur månadsundersökningarna, men dessa har ställts som tilläggsfrågor i undersökningarna i oktober 1987 och 1990.

Deltidsundersökningens uppläggning

I oktober 1990 utökades ordinarie arbetskraftsundersökningarna med tilläggsfrågor för att tillsammans med information från ordinarie AKU belysa deltidssysselsättningen och orsaker.

Till anställda som arbetade deltid ställdes följande fråga:

Man kan ha deltidssarbete av olika skäl, vilket är det viktigaste skälet till att du arbetar deltid

De svarsalternativ som förekom var

- Arbetsmarknadsskäl (går inte att få mer arbete hos nuvarande arbetsgivare)
- Har annat arbete vid sidan av den huvudsakliga anställningen. (Vill ha tid över för bisysslan)
- Vill själv ta hand om barnen
- Saknar barntillsyn
- Långa resor till arbetet
- Ekonomiska skäl (heltid lönar sig inte, behöver inte heltidsinkomst mm)
- Vill hellre ha mer fritid
- Hushållsarbete
- Hälso- och åldersskäl
- Studier
- Annat skäl

En utförligare beskrivning av urvalsförfarande, estimation, datainsamling och resultatens tillförlitlighet m m finns i Am 10 SM 9102 och "De svenska arbetskraftsundersökningarna", Bakgrundsfakta 1990:1.

Undersökningsresultatens tillförlitlighet

Antalet anställda som arbetade deltid i oktober 1990 var 1 067 000 personer. Eftersom AKU är en urvalsundersökning är resultaten behäftade med en viss osäkerhet, som anges i form av osäkerhetstal. Ett exempel på osäkerheten i resultaten visas i tabell nedan.

Deltids- anställda	Antal	Osäker- hetstal	Intervall inom vilket resultatet med 95 procents säkerhet ligger
Män	150 000	14 000	136 000 - 164 000
Kvinnor	916 000	28 000	888 000 - 944 000
Totalt	1 067 000	34 000	1 033 000 - 1 101 000

Antalet deltidssanställda kvinnor kan alltså med 95 procents säkerhet uppskattas ligga i intervallet 888 000 - 944 000.

Speciell försiktighet bör iaktas vid tolkningen av skattningar för små redovisningsgrupper, som baserar sig på ett fåtal observationer, t ex mäns deltidssarbete.

Definition av deltid före och efter 1987

Fram t o m 1986 definierades i AKU deltidssysselsatta med utgångspunkt från antalet vanligen arbetade timmar per vecka. Personer som hade en överenskommen arbetstid på mindre än 35 timmar i veckan och som också under mätveckan arbetade mindre än 35 timmar (eller var tillfälligt frånvarande) klassificerades som deltidssarbetande.

Fr o m 1987 infördes man en ny hel/deltidsvariabel som innebär att intervjupersonen tillfrågas om de arbetar heltid eller deltid. Deltid innebär att man arbetar mindre än vad som räknas som normal arbetstid på intervjupersonens arbetsplats. En jämförelse mellan antalet personer i oktober 1990 redovisade dels enligt den vanligen arbetade timmar, dels enligt uppgift om heltid/deltid visas nedan.

Personens egen uppgift	Vanligen arbetad tid (kön)		
	1-34 tim	35- tim	Totalt
Heltid	53 000	2 972 000	3 025 000
Deltid	1 005 000	61 000	1 067 000
Totalt	1 058 000	3 033 000	4 092 000

Andelen deltidssarbetande är ungefär lika stor om man utgår från deltidssvariabeln eller från arbetade timmar. Ungefär 26 procent arbetar deltid. Det är däremot större skillnad om vi tittar på män respektive kvinnor. Antalet deltidssarbetande kvinnor är färre och antalet deltidssarbetande män är fler om man går på timvariabeln. Det har sin förklaring i att många kvinnor arbetar 90 procent vilket innebär mer än 35 timmar i veckan och att t ex poliser och skiftarbetande som dominerar av män ofta har en heltid som är mindre än 35 timmar i veckan

Personens egen uppgift	Vanligen arbetad tid (kön)		
	1-34 tim	35- tim	Totalt
Män			
Heltid	32 000	1 860 000	1 892 000
Deltid	143 000	7 000	150 000
Totalt	175 000	1 867 000	2 042 000
Kvinnor			
Heltid	21 000	1 112 000	1 134 000
Deltid	862 000	54 000	916 000
Totalt	883 000	1 166 000	2 050 000

Tabell 1 Anställda efter kön och ålder fördelade på hel- resp deltid.

	Heltid		Deltid		Totalt
	Antal		Antal		Antal
	1000-tal	%	1000-tal	%	1000-tal
Båda könen					
16-19 år	109	56	87	44	196
20-24	398	85	71	15	469
25-34	765	76	235	24	1001
35-44	750	72	285	28	1036
45-54	679	76	210	24	889
55-64	324	65	178	35	502
16-64	3025	74	1067	26	4092
Män					
16-19 år	63	65	33	35	96
20-24	228	93	17	7	246
25-34	481	94	28	6	509
35-44	489	96	21	4	510
45-54	424	97	13	3	437
55-64	206	84	38	16	244
16-64	1892	93	150	7	2042
Kvinnor					
16-19 år	46	46	53	54	99
20-24	169	76	54	24	223
25-34	285	58	207	42	492
35-44	261	50	264	50	526
45-54	255	56	198	44	452
55-64	118	46	140	54	258
16-64	1134	55	916	45	2050

Tabell 2 Hel- och deltidsarbete bland fast och tidsbegränsat anställda efter kön .

	Båda könen			Män			Kvinnor		
	Heltid	Deltid		Heltid	Deltid		Heltid	Deltid	
	Antal 1000-tal	Antal 1000-tal	%	Antal 1000-tal	Antal 1000-tal	%	Antal 1000-tal	Antal 1000-tal	%
Fast anställda	2812	897	24	1788	109	6	1024	788	44
Tidsbegränsat anställda	214	170	44	104	41	28	110	129	54
Totalt	3025	1067	26	1892	150	7	1134	916	45

**Tabell 3 Antal anställda totalt samt antal och andel deltidсанställda
inom olika näringsgrenar**

		Antal anställda	Därav deltid	
		Antal 1000-tal	Antal 1000-tal	%
Båda könen				
1	Jordbruk, skogsbruk mm	63	10	16
2,3,4	Gruv- och tillverknings- industri	941	126	14
5	Byggnadsindustri	272	16	5
6	Handel, restaurang hotell	561	187	33
7	Samfärdsel, post och tele	289	41	16
8	Bank, försäkrings- verksamhet mm	347	67	19
9	Offentlig förvaltning o andra tjänster	1618	620	38
Totalt		4088	1067	26
Män				
1	Jordbruk, skogsbruk mm	47	3	6
2,3,4	Gruv- och tillverknings- industri	667	32	4
5	Byggnadsindustri	246	5	2
6	Handel, restaurang hotell	259	28	11
7	Samfärdsel, post och tele	195	13	7
8	Bank, försäkrings- verksamhet mm	170	9	5
9	Offentlig förvaltning o andra tjänster	458	59	13
Totalt		2038	150	7
Kvinnor				
1	Jordbruk, skogsbruk mm	16	7	44
2,3,4	Gruv- och tillverknings- industri	274	93	34
5	Byggnadsindustri	26	11	42
6	Handel, restaurang hotell	302	159	53
7	Samfärdsel, post och tele	95	27	28
8	Bank, försäkrings- verksamhet mm	177	58	33
9	Offentlig förvaltning o andra tjänster	1161	561	48
Totalt		2050	916	45

Tabell 4 Antal anställda män och kvinnor totalt samt antal och andel deltidсанställda inom olika yrken

		Antal anställda Antal 1000-tal	därav deltid Antal 1000-tal	%
<i>Båda könen</i>				
0+X1	Tekn.natur-samhälls- vetenskapligt, human, konstn, militärt arbete	677	118	17
1	Hälso-, sjukvårdsarbete socialt arbete mm	697	339	49
2	Administrativt, kameralt, kontorstekniskt arbete	698	175	25
3	Kommersiellt arbete	341	113	33
4	Lantbruks-, skogs-, fiskeriarbete	59	7	12
6	Transport- o kommunika- tionsarbete	213	43	20
5,7,8	Gruv-,stenbrytning, tillverkningsarbete, maskinskötsel mm	996	89	9
9	Servicearbete mm	401	179	45
Totalt		4092	1067	26
<i>Män</i>				
0+X1	Tekn.natur-samhälls- vetenskapligt, human, konstn, militärt arbete	398	26	7
1	Hälso-, sjukvårdsarbete socialt arbete mm	93	19	20
2	Administrativt, kameralt, kontorstekniskt arbete	228	14	6
3	Kommersiellt arbete	162	13	8
4	Lantbruks-, skogs-, fiskeriarbete	47	3	6
6	Transport- o kommunika- tionsarbete	147	16	11
5,7,8	Gruv-,stenbrytning, tillverkningsarbete, maskinskötsel mm	818	36	4
9	Servicearbete mm	141	23	16
Totalt		2042	150	7
<i>Kvinnor</i>				
0+X1	Tekn.natur-samhälls- vetenskapligt, human, konstn, militärt arbete	279	93	33
1	Hälso-, sjukvårdsarbete socialt arbete mm	604	321	53
2	Administrativt, kameralt, kontorstekniskt arbete	470	161	34
3	Kommersiellt arbete	179	100	56
4	Lantbruks-, skogs-, fiskeriarbete	12	4	33
6	Transport- o kommunika- tionsarbete	66	28	42
5,7,8	Gruv-,stenbrytning, tillverkningsarbete, maskinskötsel mm	178	53	30
9	Servicearbete mm	260	156	60
Totalt		2050	916	45

Tabell 5 Deltidsarbete efter anställningens art

	Antal an- ställda totalt 1000-tal	Andel av samtliga anställda %	Antal deltids- anställda 1000-tal	Andel deltids- anställda %
Båda könen				
Statligt	390	9	64	16
Kommunalt	1268	31	531	42
Enskilt	2433	59	471	19
Totalt	4092	100	1067	26
Män				
Statligt	224	11	14	6
Kommunalt	283	14	37	13
Enskilt	1534	75	99	6
Totalt	2042	100	150	7
Kvinnor				
Statligt	166	8	50	30
Kommunalt	985	48	494	50
Enskilt	898	44	372	41
Totalt	2050	100	916	45

Tabell 6 Antal anställda samt andelen deltidsanställda inom efter facktillhörighet

	Antal an- ställda totalt 1000-tal	därav kvinnor %	Andel deltids- anställda av samtliga anställda %
Fack			
LO	1762	48	27
TCO	1172	57	23
SACO/SR	253	45	17
Oorganiserade	804	47	31

Tabell 7 Antal anställda samt andelen deltidsanställda män och kvinnor med barn i olika åldrar

	Antal an- ställda totalt 1000-tal	därav deltidsanställda Antal 1000-tal	%
Män med barn under 7 år	429	19	4
Kvinnor med barn under 7 år	457	269	59
Män med barn i åldern 7-16 år	333	9	3
Kvinnor med barn i åldern 7-16 år	401	214	53

Tabell 8 Vanligen arbetad tid (överenskommen arbetstid) per vecka för anställda totalt samt deltidсанställda

	Båda könen			Män			Kvinnor		
	Antal 1000-tal			Antal 1000-tal			Antal 1000-tal		
	Totalt	Deltid	%	Totalt	Deltid	%	Totalt	Deltid	%
1-19 tim	171	169	16	47	46	31	124	123	13
20-29 tim	497	480	45	75	68	45	422	412	45
30-34 tim	390	356	33	52	28	19	338	328	36
35-	3033	61	6	1867	7	5	1166	54	6
Totalt	4092	1067	100	2042	150	100	2050	916	100

Tabell 9 Faktiskt arbetad tid per vecka för anställda totalt samt deltidсанställda

	Båda könen			Män			Kvinnor		
	Antal 1000-tal			Antal 1000-tal			Antal 1000-tal		
	Totalt	Deltid	%	Totalt	Deltid	%	Totalt	Deltid	%
0 tim	585	183	17	236	28	19	349	155	17
1-19 tim	274	200	19	89	43	28	185	157	17
20-29 tim	442	322	30	110	46	30	332	276	30
30-34 tim	378	245	23	91	21	14	287	224	24
35-	2412	117	11	1516	13	9	897	104	11
Totalt	4092	1067	100	2042	150	100	2050	916	100

Tabell 10 Orsak till deltidarbete

Deltidsarbetets orsaker	Båda könen		Män		Kvinnor	
	Antal 1000-tal	%	Antal 1000-tal	%	Antal 1000-tal	%
Arbetsmarknadsskäl	151	14	18	12	133	15
Har bisyssla	36	3	12	8	24	3
Vill själv ta hand om barnen	319	30	7	5	312	34
Saknar barntillsyn	11	1	1	1	10	1
Långa resor till arbetet	11	1	1	1	10	1
Ekonomiska skäl	18	2	3	2	15	2
Vill ha mer fritid	164	15	20	13	144	16
Hushållsarbete	83	8	0	0	82	9
Hälso- och åldersskäl	118	11	31	21	87	10
Studier	101	10	46	30	56	6
Annat skäl	46	4	9	6	37	4
Totalt	1063	100	149	100	914	100

Tabell 11 Orsak till deltidarbete; andel i olika åldrar

Deltidsarbetets orsaker	16-19 år	20-24 år	25-34 år	35-44 år	45-54 år	55-66 år
	%	%	%	%	%	%
Arbetsmarknadsskäl	22	36	11	9	17	11
Har bisyssla	0	3	3	3	6	2
Vill själv ta hand om barnen	0	15	61	52	10	0
Saknar barntillsyn	0	1	2	2	0	0
Långa resor till arbetet	0	0	1	1	2	1
Ekonomiska skäl	0	0	1	1	3	4
Vill ha mer fritid	4	9	6	11	25	31
Hushållsarbete	0	0	2	9	16	11
Hälso- och åldersskäl	0	2	2	6	16	33
Studier	70	28	7	2	0	0
Annat skäl	2	5	3	4	6	6
Totalt	100	100	100	100	100	100

Tabell 12 Orsak till deltidarbete; andel för anställda i statlig, kommunal och enskild tjänst

Deltidsarbetets orsaker	Statlig %	Kommunal %	Enskild %
Arbetsmarknadsskäl	16	16	12
Har bisyssla	6	3	4
Vill själv ta hand om barnen	28	35	25
Saknar barntillsyn	0	1	1
Långa resor till arbetet	1	1	1
Ekonomiska skäl	1	1	2
Vill ha mer fritid	19	16	14
Hushållsarbete	6	8	8
Hälsö- och åldersskäl	12	9	14
Studier	6	4	16
Annat skäl	1	5	4
Totalt	100	100	100

Tabell 13 Orsak till deltidarbete; andel för anställda inom olika fackliga organisationer

Deltidsarbetets orsaker	LO %	TCO %	SACO %	Oorganiserade %
Arbetsmarknadsskäl	17	11	9	14
Har bisyssla	2	4	7	4
Vill själv ta hand om barnen	28	43	40	19
Saknar barntillsyn	1	1	2	1
Långa resor till arbetet	1	1	1	1
Ekonomiska skäl	2	2	1	2
Vill ha mer fritid	17	17	18	10
Hushållsarbete	10	7	5	5
Hälsö- och åldersskäl	15	9	4	8
Studier	2	2	7	33
Annat skäl	5	3	3	4
Totalt	100	100	100	100

Tabell 15 Deltidsarbetets orsaker 1987 och 1990: Procent i olika åldersgrupper

	16-19 år		20-24 år		25-34 år		35-44 år		45-54 år		55-64 år		16-64 år	
	1987	1990	1987	1990	1987	1990	1987	1990	1987	1990	1987	1990	1987	1990
Arbetsmarknadsskäl	27	22	35	36	12	11	17	9	16	17	6	11	16	14
Har bisyssla	1	0	2	3	4	3	3	3	6	6	2	2	3	3
Vill själv ta hand om barnen	0	0	17	15	58	61	37	52	8	10	0	0	25	30
Saknar bamtillsyn														
Ekonomiska skäl	0	0	2	0	0	1	2	1	7	3	5	4	3	2
Vill ha mer fritid	6	4	11	9	7	6	13	11	22	25	27	31	15	15
Hushållsarbete	1	0	3	0	5	2	15	9	20	16	14	11	12	8
Hälso- och åldersskäl	0	0	2	2	2	2	5	7	14	16	36	33	11	11
Studier	56	70	16	27	4	7	1	2	0	0	0	0	7	10
Annat skäl	6	2	7	4	3	4	4	5	5	7	2	7	5	5
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100